

двох поколінь можливий при забезпеченні температури 1400–1500 °С (при порозі 10 °С). Заляльковування припиняється 10–12 серпня, що зумовлено зменшенням тривалості світлового дня до 14–15 год, який відіграє основну роль у регулюванні діапаузи. Ходи гусениць у плодах заповнюються бурими сухими екскрементами. Пошкоджені плоди опадають. Гусениці першого покоління пошкоджують 2–3, другого — 1–2 плоди.

Втрати плодів яблуні досягають 60–70 %. Ця шкода посилюється ще й тим, що більша частина пошкодженого урожаю (до 65 %) буває з периферійної частини крони, яка дає, як відомо, найбільш якісні плоди.

Значна загибель гусениць відбувається в холодні й малосніжні зими, коли температура повітря знижується до –25...–30 °С з експозицією понад 5 діб. Чисельність і шкодочинність яблуневої плодожерки першого покоління зменшується, коли впродовж 10–15 діб під час масового льоту метеликів середньодобова температура повітря встановлюється нижче порогової (+10 °С).

Масштаби шкоди, якої завдають комахи є вражаючими. За деякими даними шкідники і хвороби сільськогосподарських культур знищують 20 % світового урожаю. Шкода, якої завдають комахи-шкідники садовим культурам досягає 40 % втрат врожаю.

УДК 634/7: 634.222 (477.54)

М. Д. Євтушенко

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ШКІДНИКИ ПЛОДІВ СЛИВИ І АЛИЧІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УРОЖАЙНІСТЬ

Однією із важливих подових культур, що вирощується в Східному Лісостепу України є слива. В Україні близько четвертої частини площ садів займають кісточкові культури, серед них найбільш поширеною є слива. Урожайність сливи в Україні становить біля 50 ц/га. У нашій зоні виявлено 31 вид комах, які живляться різними органами сливи. Основними шкідниками генеративних органів сливи є сливова плодожерка, сливова товстонижка та сливовий чорний пильщик. Домінуючими видами в Східному Лісостепу України є сливова товстонижка і яблунева плодожерка тоді як у північному

Лісостепу домінантними видами є сливовий чорний пильщик і сливова товстонижка.

У сливової товстонижки зимує личинка останнього віку в середині кісточки. Визначальним фактором, що обумовлює динаміку льоту товстонижки, є середньодобова температура повітря. Твердість кісточки в період лялькування личинок не дає можливості личинці прогризти отвір в кісточці через який в подальшому із неї вийде імаго. При відкладанні яйця самка проколює яйцекладом оплодень і м'яку кісточку. При перевищенні товщини оплодня довжини яйцеклада, відкладання яєць стає неможливим. Отже основним фактором стійкості сливи, аличі та інших кісточкових проти сливової товстонижки є товщина оплодня в період відкладання яєць.

У Східному Лісостепу сливова товстонижка пошкоджує сливу, аличу, абрикосу, тернослив, терен, вишню, черешню.

Гусениці сливової плодожерки зосереджуються на зимівлю більше на корі штампів дерев на висоті до розміщення нижніх скелетних гілок, а в молодих насадженнях сливи, які вступили в стадію плодоношення 7–10 років тому, в ґрунті і серед рослинних залишків навкруги стовбура та на площі пристовбурного кола.

Личинки сливового чорного пильщика завершують свій розвиток у кінці травня – на початку червня і виходять із плодів, в основному, на дереві і лише незначна кількість із плодів які впали з дерева. В подальшому вони занурюються ґрунт в проекції крони дерева і на глибині в межах 10 см створюють кокони в яких і зимують.

Досліди проводили на аличі дикорослій та сливі сортів Ренклюд Альтана, Угорка звичайна, Ганна Шпет в ДП НДГ «Докучаєвське» за загальноприйнятою методикою, аналізуючи з початку всі плоди що обпали, а в подальшому по 100 плодів у падалиці з кожного дерева. Обліки проводили, починаючи з першої декади червня місяця 2012–2014 рр. Для визначення пошкодження плодів сливовою плодожеркою в урожаї аналізували по 100 плодів з кожного дерева. В обліках було 5 дерев кожного сорту сливи.

В падалиці аличі дикорослої перші плоди пошкоджені сливовою товстонижкою в 2012 р. були виявлені 9.06, в 2013 р. — 11.06 і в 2014 р. — 5.06, а в падалиці сливи Ренклюд Альтана — відповідно 20.06, 18.06 і 24.06. Таким чином, в усі роки перша падалиця пошкоджена сливовою товстонижкою з'являється на аличі дикорослій.

Плоди сливи Ренклюд Альтана пошкоджені гусеницями сливової плодожерки в падалиці були виявлені в 2012 р. — 4.06, в 2013 р. — 1.06 і в 2014 р. — 5.06, а плоди аличі дикорослої відповідно по

рокам біли виявлені: 6.06, 7.06 і 5.06, тобто перша падалиця пошкоджена сливовою плодожеркою на аличі дикорослій і сливі Ренклад Альтана з'явилася в першій декаді червня.

Відсоток пошкоджених плодів сливовою товстоніжкою в падалиці аличі дикорослої склав від 87 до 98 %, сливи Ренклад Альтана — 25,9–98 %, тоді як сливовою плодожеркою було пошкоджено плодів аличі дикорослої 1,0–7,5 %, а плодів сливи Ренклад Альтана 1,0–30,5 %. Пошкодженість плодів сливовим чорним пильщиком була незначною і склала на сливі Ренклад Альтана 0,1–0,3 %, а на аличі дикорослій взагалі не було виявлено.

Для захисту урожаю сливи від сливової плодожерки було проведено два обприскування інсектицидами: перше препаратом Моспілан 20 % р. п. (0,4 кг/га) і друге — препаратом Матч 5 % к. е. (1 л/га). Обприскування проводили ранцевим мотообприскувачем у садівничому товаристві «Науковий». При аналізі в урожаї 500 плодів кожного із сортів було виявлено пошкоджених плодів: Ренклад Альтана — 22 плода (4,4 %), Угорка звичайна — 14 плодів (2,9 %), Ганна Шпет — 19 плодів (3,8 %).

Висновки. 1. Перші плоди в падалиці пошкоджені сливовою товстоніжкою і сливовою плодожеркою з'являються, в основному, в першій – другій декадах червня. 2. Пошкодженість плодів сливовою плодожеркою в урожаї при дворазовому обприскуванні склала від 2,9 % до 4,4 % в залежності від сорту.

УДК 630.453

С. О. Єрошенко¹

ДП «Луганська обласна фітосанітарна лабораторія»

ВПЛИВ ПОШКОДЖЕННЯ ВЕЛИКИМ СОСНОВИМ ДОВГОНОСИКОМ НА СТАН І РІСТ САДЖАНЦІВ СОСНИ

Великий сосновий довгоносик (*Hylobius abietis* L.: Curculionidae) більшу частину життєвого циклу проводить у підземних частинах ґрунту і коренях, де особини розвиваються від яйця до імаго, не завдаючи шкоди лісові. Лише під час додаткового та відновного

¹ Науковий керівник — доктор с.-г. наук, проф. В. Л. Мешкова